

A9-0032/2024

7.2.2024

JELENTÉS

az Európai Parlamentnek az Európai Határ- és Partvédelmi Ügynökség (Frontex) által Szenegálban végzett műveleti tevékenységekkel kapcsolatos, jogállásról szóló megállapodásra irányuló tárgyalásokra vonatkozó, a Bizottságnak szóló ajánlásáról (2023/2086(INI))

Állampolgári Jogi, Bel- és Igazságügyi Bizottság

Előadó: Cornelia Ernst

TARTALOM

	Oldal
AZ EURÓPAI PARLAMENT BIZOTTSÁGNAK SZÓLÓ AJÁNLÁSÁRA IRÁNYULÓ JAVASLAT	3
INDOKOLÁS	15
AZ ELŐADÓ ÁLLÁSPONTJA ÉS MEGÁLLAPÍTÁSAI	16
MELLÉKLET: AZON SZERVEZETEK VAGY SZEMÉLYEK JEGYZÉKE, AMELYEKTŐL, ILLETVE AKIKTŐL AZ ELŐADÓK ÉSZREVÉTELEKET KAPTAK..	19
VÉLEMÉNY A KÜLÜGYI BIZOTTSÁG RÉSZÉRŐL	20
INFORMÁCIÓ AZ ILLETÉKES BIZOTTSÁG ÁLTALI ELFOGADÁSRÓL	25
AZ ILLETÉKES BIZOTTSÁG NÉV SZERINTI ZÁRÓSZAVAZÁSA	26

AZ EURÓPAI PARLAMENT BIZOTTSÁGNAK SZÓLÓ AJÁNLÁSÁRA IRÁNYULÓ JAVASLAT

az Európai Határ- és Partvédelmi Ügynökség (Frontex) által Szenegálban végzett műveleti tevékenységekkel kapcsolatos, jogállásról szóló megállapodásra irányuló tárgyalásokról (2033/2086(INI))

Az Európai Parlament,

- tekintettel az Európai Unió működéséről szóló szerződésre (EUMSZ), és különösen annak 77. cikke (2) bekezdésének b) és d) pontjára, 79. cikke (2) bekezdésének c) pontjára, valamint 218. cikke (3) és (4) bekezdésére,
- tekintettel az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatára,
- tekintettel a menekültek helyzetére vonatkozó, 1951. évi egyezményre és annak kiegészítő jegyzőkönyvére,
- tekintettel a nemzetközi szervezett bűnözés elleni ENSZ-egyezményre és annak az emberkereskedelem, különösen a nők és gyermekek kereskedelme megelőzéséről, visszaszorításáról és büntetéséről szóló jegyzőkönyvére, valamint a migránsok szárazföldön, légi úton és tengeren történő csempészete elleni fellépésről szóló jegyzőkönyvére,
- tekintettel az „Életbiztonság a tengeren” tárgyú nemzetközi egyezmény „Vészhelyzetek: kötelezettségek és eljárások” című V. fejezetének 33. szabályára,
- tekintettel a tengeri felkutatásról és mentésről szóló nemzetközi egyezmény operatív eljárásokról szóló 4. fejezetére,
- tekintettel az ENSZ Tengerjogi Egyezményére,
- tekintettel az emberi jogok európai egyezményére,
- tekintettel az Európai Unió Alapjogi Chartájára,
- tekintettel az emberkereskedelem megelőzéséről, és az ellene folytatott küzdelemről, az áldozatok védelméről, valamint a 2002/629/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról szóló, 2011. április 5-i 2011/36/EU európai parlamenti és tanácsi irányelvre¹,
- tekintettel az Európai Határ- és Parti Őrségről, valamint az 1052/2013/EU és az (EU) 2016/1624 rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2019. november 13-i (EU) 2019/1896 európai parlamenti és tanácsi rendeletre²,
- tekintettel az Európai Tanács 2023. február 9-i következtetéseire,

¹ HL L 101., 2011.4.15., 1. o.

² HL L 295., 2012.11.14., 1. o.

- tekintettel az Európai Unió és a Szenegáli Köztársaság közötti, az Európai Határ- és Partvédelmi Ügynökség által a Szenegáli Köztársaság területén végzett műveleti tevékenységekkel kapcsolatos, jogállásról szóló megállapodásra irányuló tárgyalások megkezdésére való felhatalmazásról szóló, 2022. július 4-i (EU) 2022/1169 tanácsi határozatra³,
 - tekintettel az emberkereskedelem elleni küzdelemre irányuló uniós stratégiára (2021–2025),
 - tekintettel a Földközi-tenger nyugati térségében és az Atlanti-óceán térségében húzódó migrációs útvonalakra vonatkozó uniós cselekvési tervre,
 - tekintettel az Európai Határ- és Parti Őrségről, valamint az 1052/2013/EU és az (EU) 2016/1624 rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2019. november 13-i (EU) 2019/1896 európai parlamenti és tanácsi rendeletben említett, jogállásról szóló megállapodásmentáról szóló, 2021. december 21-i bizottsági közleményre,
 - tekintettel az emberi jogok védelméről és az EU külső migrációs politikájáról szóló, 2021. május 19-i állásfoglalására⁴,
 - tekintettel az Állampolgári Jogi, Bel- és Igazságügyi Bizottság keretében működő Frontex ellenőrző munkacsoport által készített, az alapvető jogok Frontex általi állítólagos megsértésével kapcsolatos tényfeltáró vizsgálatról szóló, 2021. július 14-i jelentésre és az abban megfogalmazott ajánlásokra,
 - tekintettel a Frontexről szóló, 2023. december 14-i állásfoglalására⁵, amely a LIBE bizottság Frontex felügyeletével foglalkozó munkacsoportjának tényfeltáró vizsgálatára épül,
 - tekintettel eljárási szabályzata 114. cikkének (4) bekezdésére és 54. cikkére,
 - tekintettel a Külügyi Bizottság véleményére,
 - tekintettel az Állampolgári Jogi, Bel- és Igazságügyi Bizottság jelentésére (A9-0032/2024),
- A. mivel az (EU) 2022/1169 tanácsi határozat alapján a Bizottság felhatalmazást kapott a Tanácstól, hogy 2022 júliusában tárgyalásokat folytasson a Szenegáli Köztársasággal egy, a jogállásról szóló megállapodásról, amely lehetővé tenné, hogy az Európai Határ- és Partvédelmi Ügynökség (Frontex) által bevetett csapattagok célzott műveleti terv alapján, végrehajtási hatáskörben feladatokat teljesítsenek a Szenegáli Köztársaság területén;
- B. mivel az (EU) 2019/1896 rendelet 73. cikkének (3) bekezdése szerint az EUMSZ 218. cikke alapján az Uniónak jogállásról szóló megállapodást kell kötnie a harmadik országgal, amennyiben szükség van a készenléti alakulat keretébe tartozó határigazgatási

³ HL L 181., 2022.7.7., 20. o.

⁴ HL C 15., 2022.1.12., 70. o.

⁵ Elfogadott szövegek, P9_TA(2023)0483.

csapatok bevetésére az adott harmadik országban, ahol a csapatok tagjai végrehajtási hatásköröket fognak gyakorolni;

- C. mivel a Szenegállal kötött, jogállásról szóló megállapodás és a Mauritániai Iszlám Köztársasággal jelenleg tárgyalat megállapodás lenne a két első olyan megállapodás a Frontex által végzett műveleti tevékenységekről, amely az EU normáitól nagymértékben eltérő jogrendszerű, nem uniós tagjelölt országgal jön létre; D. mivel az (EU) 2019/1896 rendelet 73. cikkének (2) bekezdése szerint harmadik országok hatóságaival folytatott együttműködés során a Frontex – többek között az alapvető jogok és a személyes adatok védelmének és a visszaküldés tilalmának elve, az önkényes őrizetbe vétel tilalma, valamint a kínzás és embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés tilalma vonatkozásában is – az Unió külügyi politikájának keretében jár el;
- E. mivel az EU–Szenegál közös stratégia szerint Szenegál kiemelt szövetségese az Európai Uniónak és tagállamainak; mivel a migráció kezelése terén az EU és Szenegál között folytatott együttműködés egyik kulcsfontosságú elemeként egy tehetséggondozási partnerség kialakítását irányozták elő Szenegállal;
- F. mivel az (EU) 2019/1896 rendelet szerint olyan helyzetekben, amikor a Bizottság azt ajánlja a Tanácsnak, hogy engedélyezze számára harmadik országgal egy jogállásra vonatkozó megállapodás megkötését, a Bizottságnak értékelnie kell a jogállásról szóló megállapodás által lefedett területekkel kapcsolatosan az alapvető jogok helyzetét az adott harmadik országban; mivel ilyen értékelést még nem végeztek; mivel a Frontex konzultatív fóruma 2019. május 21-i jelentésében felszólította a Frontexet, hogy a harmadik országokkal való kapcsolatfelvétel előtt végezzen hatékony alapjogi hatásvizsgálatot;
- G. mivel az EUMSZ 218. cikkének (11) bekezdése szerint valamely tagállam, az Európai Parlament, a Tanács vagy a Bizottság kikérheti az Európai Unió Bíróságának (EUB) véleményét arról, hogy a tervezett megállapodás összeegyeztethető-e a Szerződésekkel; mivel amennyiben az EUB véleménye negatív, a tervezett megállapodás nem léphet hatályba, kivéve, ha azt módosítják, vagy a Szerződések felülvizsgálatáig;
- H. mivel a megállapodás megkötését követően semmi sem akadályozza meg a tagállamokat, az Európai Parlamentet, a Tanácsot vagy a Bizottságot abban, hogy úgy ítélje meg, hogy helyénvaló beszerezni ezt a véleményt a tárgyalásos jogállásról szóló megállapodás Szerződésekkel való összeegyeztethetőségéről;
- I. mivel az EUMSZ 218. cikkének (10) bekezdése arra kötelezi a Bizottságot, hogy a jogállásról szóló megállapodás megkötésére irányuló eljárás valamennyi szakaszában haladéktalanul és teljes körűen tájékoztassa a Parlamentet;
- J. mivel az (EU) 2019/1896 rendelet 76. cikkének (1) bekezdésében említett jogállásról szóló megállapodásminta a Bizottság Szenegállal folytatott tárgyalásainak alapjául szolgál; mivel az létrehozza az egyrészről a Frontex és csapatai, másrészről az érintett harmadik ország illetékes hatóságai közötti együttműködés keretét, meghatározva többek között a műveleti hatókört, a büntetőjogi és polgári jogi felelősséget, a csapat tagjainak feladatait és hatásköreit, valamint az alapvető jogok tiszteletben tartásával kapcsolatos gyakorlati intézkedéseket; mivel a Frontexnek biztosítania kell az alapvető jogok teljes körű tiszteletben tartását e műveletek során, valamint panaszkezelési mechanizmusról

kell rendelkeznie;

- K. mivel az (EU) 2019/1896 rendelet 76. cikkének (1) bekezdésében említett, jogállásról szóló megállapodásminta szerint:
- a Frontex csapatának tagjai általában csak az adott ország határigazgatási hatóságainak utasításai alapján és jelenlétében végezhetnek feladatokat és gyakorolhatnak hatásköröket a harmadik ország területén, és be kell tartaniuk a harmadik ország törvényeit és rendeleteit, valamint az alkalmazandó uniós és nemzetközi jogot; a harmadik ország hatóságai csak az operatív tervnek megfelelő utasításokat adhatnak a csapat tagjainak; ez az egyetlen olyan műveleti keret, ahol az uniós személyzet harmadik állam parancsnoksága alatt működik;
 - a Frontex csapat tagjai minden körülmények között mentességet élveznek a harmadik ország büntető joghatósága alól, és a harmadik országban vagy annak hatóságai semmilyen formában nem tartóztathatják le vagy vehetik őrizetbe őket; a mentelmi jog felfüggesztése a csapattag jogállásától függően az ügyvezető igazgató vagy a székhely szerinti tagállam mérlegelési jogkörébe tartozik;
- L. mivel Szenegál kivándorlással és bevándorlással egyaránt érintett, egyben pedig tranzitország is; mivel Szenegálban a migrációt és a mobilitást pozitívan ítélik meg; mivel a mobilitáshoz való jog szerepel a szenegáli alkotmányban, és a közösségek közötti határokon átnyúló mobilitás normálisnak számít; mivel Szenegál már régóta Nyugat-Afrika egyik fő célországa; mivel a Nemzetközi Migrációs Szervezet szerint 2018-ban más országok 200 000 állampolgára élt Szenegálban; mivel 2023-ban megnőtt a Szenegálból a Kanári-szigetekre induló hajók száma; mivel 2023-ban a hajókon utazók többsége szenegáli állampolgár volt; mivel az atlanti-óceáni „útvonal” az egyik leghalálósabb a világon, nagyrészt a tengeri utazás hossza és a célzott kutatási és mentési kapacitás hiánya miatt; mivel a Nemzetközi Migrációs Szervezet jelentése szerint 2014 óta legalább 3519 ember vesztette életét vagy tűnt el a tengeren az atlanti-óceáni „útvonalon”; mivel jelentések szerint a mauritániai és a mali határról többször is visszatoloncoltak migránsokat és menekülteket Szenegálba;
- M. mivel az ENSZ Emberi Jogi Főbiztosának Hivatala és emberi jogi nem kormányzati szervezetek aggodalmukat fejezték ki a véleménynyilvánítás szabadságához és a békés célú gyülekezéshez való jog megsértésének romló tendenciája, valamint amiatt, hogy a védelmi és biztonsági erők aránytalan mértékű kényszert alkalmaztak; mivel Szenegálban korlátozzák a közösségi médiához való hozzáférést és a mobilinternet-kapcsolatokat; N. mivel a Szenegál és az Európai Unió közötti migrációs együttműködés negatív hatásainak elítélése miatt embereket és nem kormányzati szervezeteket kriminalizálnak; mivel emberi jogi nem kormányzati szervezetek is aggodalmukat fejezték ki a Szenegált elhagyni próbáló személyekkel szembeni elnyomó intézkedések sorozata miatt;
- O. mivel Szenegál jelenlegi jogi kerete nem teszi lehetővé a gyermekek, az emberkereskedelem áldozatai, valamint az LMBTIQ+-személyek hatékony védelmét; mivel az azonos neműek iránti vonzalom a büntetőjog szerint bűncselekménynek minősül, és szabadságvesztéssel büntetendő;
- P. mivel Szenegál a menekültek helyzetére vonatkozó 1951-es egyezmény és annak 1967. évi jegyzőkönyve aláíró állama; mivel Szenegál az egyezmény főbb elemeit 1968-ban

belefoglalta a menedékjogról szóló nemzeti jogszabályba, amelyet 2022 áprilisában frissítettek, hogy a hontalanságra és a fellebbezési eljárásokra is kiterjedjen; mivel Szenegál nem ratifikálta az Afrikai Unió Szervezetének az afrikai menekültügyi problémák különös szempontjairól szóló egyezményét;

- Q. mivel 2022 februárjában az ENSZ Menekültügyi Főbiztosának Hivatala (UNHCR) arról számolt be, hogy 14 533 menekült és 2058 menedékkérő van Szenegálban; mivel az UNHCR dakari székhelyű, több országra kiterjedő hivatala arról számolt be, hogy 2022 februárja óta Gambiában, Guineában, Bissau-Guineában, Togóban és Sierra Leonében 6017 szenegáli menekült és menedékkérő tartózkodott;
- R. mivel Szenegál 2003 szeptembere óta részes fele az Egyesült Nemzetek keretében létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni egyezménynek és az azt kiegészítő jegyzőkönyveknek; mivel a kormány 2020 decemberében rendelettel létrehozta a titkos migráció elleni küzdelemmel foglalkozó tárcaközi bizottságot; mivel a bizottság az irreguláris migráció elleni küzdelemre vonatkozó, 2023. július 27-én elfogadott és 2032-ig végrehajtandó nemzeti stratégián dolgozott; mivel az embercsempészetre vonatkozó szenegáli jogi keret nincs összhangban az ENSZ keretében létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni egyezményvel, amely rögzíti, hogy a migránsokat a feltartóztatást követően nem szabad kriminalizálni;
- S. mivel Szenegál 2003 óta – különösen az Uniós Szükséghelyzeti Alap Afrikáért és a Spanyol Guardia Civillel folytatott kétoldalú együttműködésén keresztül – uniós és kétoldalú támogatást kap a határigazgatáshoz, ezen belül a határőrizetbe; mivel az emberkereskedelem és egyéb, ahhoz kapcsolódó gyakorlatok elleni küzdelem céljából Szenegál 2018 óta legalább kilenc határállomást és négy regionális részleget hozott létre a migráncsempészség elleni küzdelem céljából, mivel az uniós finanszírozás fejlett megfigyelési technológiákat biztosított Szenegál számára, többek között mobiltelefonokon tárolt adatokat kivonatoló készülékeket, biometrikus ujjlenyomat-felismerő rendszereket, drónokat és éjjellátó szemüvegeket; mivel a cél egy afrikai integrált határigazgatási rendszer létrehozása, amely összekapcsolná a szenegáli és más afrikai országok adatbázisát a nemzetközi rendőri szervek adataival;
- T. mivel a Frontex a Hera-műveleten keresztül 2006 és 2018 között eseti közös műveleteket hajtott végre Szenegálban; mivel ezt az együttműködést nem értékelték az elfogott személyek emberi jogainak védelmére és tiszteletben tartására gyakorolt hatását illetően;
- U. mivel Szenegálban az irreguláris migrációnak számos mozgatórugója van, nevezetesen a biztonságos és legális migrációs útvonalak hiánya, beleértve a schengeni vízumokhoz való hozzáférés akadályait is, valamint a szegénység, bizonytalanság és munkanélküliség, különösen a halászközösségekben; mivel a halászközösség felülreprezentált azok között, akik megpróbálnak eljutni a Kanári-szigetekig;
- V. mivel az 1049/2001/EK rendelet⁶ rögzíti a dokumentumokhoz való nyilvános hozzáférés jogát az EU-ban jogszerűen tartózkodó személyek számára, és lehetőséget biztosít a dokumentumokhoz való hozzáférés biztosítására az EU-n kívül lakóhellyel rendelkező személyek számára is; mivel a Frontex az EU vagy a schengeni országok állampolgáira

⁶ Az Európai Parlament és a Tanács 1049/2001/EK rendelete (2001. május 30.) az Európai Parlament, a Tanács és a Bizottság dokumentumaihoz való nyilvános hozzáféréséről (HL L 145., 2001.5.31., 43. o.).

vagy lakosaira korlátozza a dokumentumaihoz való hozzáférést, beleértve az ezekben az országokban lakóhellyel vagy székhellyel rendelkező jogi személyeket is, annak ellenére, hogy egyre több tevékenységet folytat – egyes esetekben végrehajtási hatáskörrel és az erő alkalmazására vonatkozó felhatalmazással – az EU-n kívüli területeken is; mivel a Frontex harmadik országokban hozott intézkedései szinte kizárólag nem uniós polgárokat vagy lakosokat érintenek; mivel a szenegáli civil társadalmi szervezetek nehezen férnek hozzá a jogállásról szóló esetleges megállapodásra vonatkozó információkhoz; mivel több jelentés is született arról, hogy a mauritániai és a mali határról Szenegálba visszaküldtek migránsokat és menekülteket, miután letartóztatták és őrizetbe vették őket, és hogy szenegáli állampolgárokat Dakhlában feltartóztattak és Mauritánia területén keresztül busszal visszazállítottak Szenegálba;

- X. mivel a Frontex jogi kötelezettsége az uniós jognak való megfelelés annak érdekében, hogy az alapjogokat teljes mértékben tiszteletben tartsák a műveletek során; mivel jogállásról szóló megállapodás csak azzal a feltétellel hozható létre, hogy az az (EU) 2019/1896 rendelet 73. cikkének (2) bekezdésével összhangban szigorúan előírja, többek közt a műveletek során is, az emberi jogok és a személyes adatok védelmét, a visszaküldés tilalmának elvét, az önkényes őrizetbe vétel tilalmát, valamint a kínzás és az embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés tilalmát;
- Y. mivel az európai fejlesztési támogatások nagy részét az irreguláris migráció elleni küzdelem feltételéhez kötik⁷;
1. megjegyzi, hogy az EU és Szenegál között még nem kezdődtek meg a hivatalos tárgyalások egy jogállásról szóló megállapodás létrehozásáról, amely rendelkezne a Frontex határigazgatási csapatok Szenegálba történő telepítéséről; tudomásul veszi a szenegáli hatóságokkal folyamatban lévő eszmecsereket; megjegyzi, hogy a szenegáli kormány vonakodik aláírni a jogállásról szóló megállapodást, és első lépésként munkamegállapodásról kezdett tárgyalásokat;
 2. elismeri, hogy az országban uralkodó nehéz emberi jogi helyzet ellenére a szenegáli kormány az ENSZ Emberi Jogi Tanácsának aktív tagjaként 2018 és 2023 között erőfeszítéseket tett az emberi jogok védelme vagy javítása érdekében; aggodalmát fejezi ki amiatt, hogy egyre gyakoribbak a Szenegálban az emberi jogok megsértéséről szóló beszámolók, különös tekintettel a határellenőrzések során a migránsokkal szemben alkalmazott erőszakra és visszaélésekre, valamint a civil társadalom fokozott kriminalizálására; kiemeli és elítéli a migránsok és menekültek ismételt visszatoloncolását Szenegálba a Mauritániával, illetve Malival közös határról; nyomatékosítja, hogy a Frontex semmilyen tekintetben nem vehet részt a visszatoloncolásokban; úgy véli, hogy az EU és Szenegál közötti jogállásról szóló megállapodás esetleges megkötése, amely előírja, hogy a Frontex végrehajtási hatásköröket gyakorolhat az országban, azzal a komoly kockázattal járna a Frontex számára, hogy bűnrészessé válna az alapvető jogok vagy a nemzetközi védelmi kötelezettségek közvetlen és közvetett megsértésében; úgy véli, hogy ezek a kockázatok súlyos természetűek, és valószínűleg huzamosabb ideig fennállnak;

⁷ Az Európai Parlament Kutatószolgálat, „[Tájékoztató – Growing impact of EU migration policy on development cooperation \(Az uniós migrációs politika növekvő hatása a fejlesztési együttműködésre\)](#)”, 2016. október.

3. aggodalmát fejezi ki a jogállásról szóló megállapodásnak a Nyugat-Afrikában élő személyek szabad mozgására gyakorolt lehetséges hatása – amelyet a Nyugat-afrikai Államok Gazdasági Közösségéről szóló szerződés garantál, és amely hosszú távon biztosítja az áruk, a tőke és a személyek szabad mozgását biztosító övezet létrehozását – , valamint a távozáshoz és a menedékkjoghhoz való jogra gyakorolt hatása miatt;
4. aggodalmát fejezi ki amiatt, hogy szenegáli állampolgárok, civil társadalmi szervezetek és a média nem férnek hozzá a szenegáli hatóságok számára a határőrizethez nyújtott uniós és kétoldalú támogatással kapcsolatos információkhoz; felszólítja e tekintetben a Frontexet, hogy az 1049/2001/EK rendelettel összhangban éljen azzal a lehetőséggel, hogy hozzáférést biztosít az EU-n kívül lakóhellyel rendelkező magánszemélyek, valamint a harmadik országokban letelepedett vagy ott székhellyel rendelkező jogi személyek számára;
5. úgy véli, hogy javítani kell a jogállásról szóló megállapodás minta rendelkezéseit a fent említett súlyos aggályok kezelése érdekében, amelyek súlyos elszámoltathatósági hiányosságokhoz vezethetnek az alapvető jogok megsértése esetén, amelyeket megfelelően kezelni kell;
6. felszólítja a Bizottságot, hogy a harmadik országokkal a jogállásról szóló megállapodások megkötéséről szóló tárgyalások megkezdése előtt végezzen a Frontex esetleges bevetéséhez kapcsolódó területek szempontjából releváns előzetes alapjogi hatásvizsgálatokat annak érdekében, hogy az (EU) 2019/1896 rendelet (88) preambulumbekzdésével összhangban teljes mértékben figyelembe tudja venni a lehetséges együttműködés hatását, és tárgyalásokat folytathasson a szükséges biztosítékokról; felszólítja a Bizottságot, hogy tegye nyilvánosan hozzáférhetővé, vagy legalább ossza meg a társjogalkotókkal ezt a hatásvizsgálatot, amelyet a Parlament sajnálatára még nem hajtottak végre;
7. úgy véli, hogy a Frontex személyzetének Szenegálba történő kiküldésére és a helyi és regionális biztonsági erőkkel folytatott operatív tevékenységek végzésére csak akkor kerülhet sor, ha a migránsok és menedékkérők számára kérelmük benyújtása vagy visszatérésük teljes folyamata során biztosítani lehet az emberi jogok megfelelő védelmét;
8. tudomásul veszi, hogy a szenegáli kormány kifejezte, hogy nem hajlandó ilyen jellegű együttműködést folytatni; fenntartásainak ad hangot egy jogállásról szóló megállapodás esetleges megkötésével kapcsolatban, figyelembe véve a fent említett aggályokat;
9. határozottan sürgeti a Bizottságot és a Frontexet – figyelembe véve, hogy a Frontex egyre inkább harmadik országokban tevékenykedik – hogy amennyiben megkezdődnek a tárgyalások a Frontex és Szenegál közötti, jogállásról szóló megállapodásról, további késedelem nélkül fogadják el a következő intézkedéseket:

9.1. Európai Bizottság

- a) a közös műveletek valamely harmadik ország területén történő elindításakor a Frontex alapjogi tisztviselője által alkalmazott megközelítéssel összhangban a Frontex alapjogi tisztviselőjével együttműködve a harmadik országokkal a jogállásról szóló megállapodások (EU) 2019/1896 rendelet (88)

preambulumbekezdésével összhangban történő megkötéséről szóló tárgyalások megkezdése előtt mindig végezzen előzetes alapjogi hatásvizsgálatot, hogy teljes mértékben mérlegelhessék a lehetséges együttműködés hatásait, és tárgyalhassanak a szükséges biztosítékokról; tegye nyilvánosan hozzáférhetővé e hatásvizsgálatokat;

- b) a jogbiztonság garantálása érdekében biztosítsa, hogy a Frontex azon alkalmazottait, akik Szenegálban végzett tevékenységeik tekintetében mentelmi jogot élveznek, továbbra is elszámoltathatóak legyenek az uniós vagy a tagállami jog alapján; a Frontex ügyvezető igazgatójával együttműködve fogadjon el iránymutatásokat a kiküldött személyzet mentelmi jogának kötelező felfüggesztéséről, többek között meghatározva, hogy a harmadik ország hatóságai által benyújtott kérelmeket hogyan kell kezelni, valamint jelentős szerepet biztosítva az alapjogi tisztviselő számára;
- c) az európai ombudsman ajánlásaival összhangban biztosítson megfelelő és hozzáférhető belső és külső mechanizmusokat a nem uniós polgárok számára, hogy panaszt nyújthassanak be a Frontexhez;
- d) garantáljon biztonságos és legális útvonalakat az EU-ba a szenegáli állampolgárok és a migránsok, köztük a Szenegálban élő vagy azon áthaladó menekültek számára, többek között a schengeni vízumok megadásának megkönnyítése révén;
- e) biztosítsa, hogy az EU fejlesztési támogatási politikáit, valamint a harmadik országokkal a migráció és a határigazgatás – többek között a határőrizet – területén folytatott együttműködést teljes átláthatóság és parlamenti ellenőrzés mellett hajtsák végre;
- f) folytasson rendszeres párbeszédet az országban a migránsok jogait védő és előmozdító helyi szenegáli emberi jogi szervezetekkel és más nem kormányzati szervezetekkel az országban tapasztalható emberi jogi helyzetről;
- g) támogassa a migránsok, menedékkérők, visszatoloncolt szenegáli migránsok és migránsjelöltek jogait védő és előmozdító szenegáli helyi civil társadalmi szervezeteket, valamint a szenegáli hatóságok Frontexszel való együttműködését nyomon követő szervezeteket;
- h) a szenegáli határőrizeti hatóságoknak nyújtott anyagi támogatást kösse az alapvető jogok maradéktalan tiszteletben tartásához, és biztosítsa a nyomon követés végrehajtását;
- i) a jogállásról szóló megállapodásba építsen be kifejezett biztosítékokat, amelyek lehetővé teszik a kiküldött tisztviselők számára, hogy figyelmen kívül hagyják a szenegáli hatóságok által kiadott olyan utasításokat, amelyek ellentmondanak a Frontex uniós és nemzetközi jogból eredő, alapvető jogokkal kapcsolatos kötelezettségeinek;
- j) tartózkodjon az olyan egyedi rendelkezések beillesztésétől, amelyek lehetővé teszik a megállapodás azt megelőző ideiglenes alkalmazását, hogy az Európai Parlament értékelné, hogy hozzájárulását adja-e a megállapodáshoz;

- k) illesszen be a Frontex tisztviselői, valamint a szenegáli hatóságok és biztonsági erők közötti együttműködés meghatározott területein egyértelmű iránymutatásokat és szükség esetén enyhítő intézkedéseket a korrupció elleni küzdelemre vonatkozóan, valamint biztosítékokat az uniós anyagi támogatással való visszaélés megakadályozására;
- l) a jogállásról szóló megállapodásról folytatott tárgyalásokkal párhuzamosan továbbra is nyújtson támogatást és forrásokat a szenegáli hatóságoknak egy átfogó, az alapvető jogokon alapuló és az UNHCR iránymutatásaival és gyakorlataival összhangban álló jogi menekültügyi rendszer kialakításában, beleértve a szenegáli nemzeti emberi jogi intézményeknek és az emberi jogokra összpontosító civil társadalmi szervezeteknek nyújtott további kapacitásépítési támogatást; biztosítson kötelező alapjogi képzést az illetékes szenegáli hatóságok számára az országban zajló végrehajtási műveletek központi elemeként, többek között a kutatás-mentési kötelezettségekkel és az érintettek jogaival kapcsolatban, beleértve a panaszokkal szembeni fellebbezéseket is;
- m) biztosítsa, hogy a Frontex esetleges jövőbeli kiküldése olyan jogi környezetben történjen, amelyben a rászoruló személyek számára hatékonyan igénybe vehető a nemzetközi védelmi eljárásokhoz való hozzáférés, beleértve az információkhoz, a jogi segítségnyújtáshoz, a tolmácsolási szolgáltatásokhoz és a szükséges támogatáshoz való hozzáférést, és ahol az igazságszolgáltatási és emberi jogi intézmények függetlensége biztosított;
- n) a jogállásról szóló esetleges megállapodásban szerepeltessen az emberi jogok megfelelő védelmére vonatkozó rendelkezéseket és garanciákat, biztosítandó, hogy a szenegáli hatóságok tiszteletben tartsák az alapvető jogokat a műveletek során, beleértve a megfelelés nyomon követésére vonatkozó rendelkezéseket és az egyértelmű lehetőségeket, amelyek biztosítják az elszámoltathatóságot a jogsértések esetén; biztosítsa, hogy a szenegáli hatóságok független és hatékony panasztételi mechanizmust hozzanak létre a Frontex által az (EU) 2019/1896 rendelet 111. cikkével összhangban létrehozott panasztételi mechanizmussal összhangban;
- o) mindenkor tartsa fenn az emberi jogi normák legmagasabb szintjét a jogállásról szóló megállapodások tárgyalása és végrehajtása során, és biztosítsa az összes vonatkozó egyezménynek és az emberi jogokkal kapcsolatos normáknak való megfelelést, amelyek az EU-t jogilag kötik;
- p) az EUMSZ 218. cikkének (10) bekezdésével összhangban teljeskörűen és rendszeresen tájékoztassa az Európai Parlamentet a tárgyalási folyamat valamennyi lépéséről, és általánosságban tájékoztassa az Európai Parlamentet valamely jogállásról szóló megállapodásról harmadik országokkal folytatandó tárgyalások megkezdése előtt;

9.2 Frontex

- a) az (EU) 2019/1896 rendelet követelményeivel összhangban biztosítsa az alapjogi tisztviselővel való hatékony, proaktív és időben történő konzultációt annak eldöntésekor, hogy indít-e közös műveletet Szenegálban; ossza meg az alapjogi

tisztviselőnek a harmadik országok műveleti terveire vonatkozó véleményét az Európai Parlamenttel;

- b) hozzon létre szilárd, független, hatékony és könnyen hozzáférhető panasztételi mechanizmust a nem uniós állampolgárok és a Frontex Szenegál területén végzett tevékenységei által potenciálisan érintett személyek számára, amelynek keretében a polgárok és egyéb személyek külső szervek – például az európai ombudsman, az EUB vagy más szervezet – útján hatékonyan kereshetnek jogorvoslatot; biztosítsa, hogy ez a panasztételi mechanizmus garantálja az anonimitást és a titoktartást a Frontex emberi jogokat sértő tevékenységeit bejelentő egyének számára;
- c) végezzen időszakos értékeléseket a szenegáli közös műveletekről, különös tekintettel az alapvető jogokra; ossza meg azokat az Európai Parlamenttel és a Tanáccsal, és tegye nyilvánosan hozzáférhetővé őket;
- d) biztosítsa az EU-n kívül lakóhellyel rendelkező személyek számára a dokumentumokhoz való nyilvános hozzáférés jogát;

10. határozottan sürgeti a Bizottságot és a Frontexet, hogy további késedelem nélkül hozzák meg a következő konkrét intézkedéseket, amennyiben lezárulnak a tárgyalások a Frontex és Szenegál közötti, jogállásról szóló megállapodásról:

10.1. Európai Bizottság

- a) biztosítson a megállapodás rendelkezéseinek és a közös műveleti tevékenységeknek az alkalmazására vonatkozó időszakos értékelést és ossza meg azt, különös tekintettel az alapjogokra gyakorolt hatásra, valamint illesszen be megfelelő alapjogi ellenőrzési mechanizmust a Frontex tevékenységeire vonatkozóan;

10.2. Frontex

- a) biztosítsa a Frontex bármely lehetséges jogállásról szóló megállapodás keretében folytatott szenegáli tevékenységeiről szóló következetes, rendszeres és átlátható jelentéstételt, különös tekintettel az emberi jogok tiszteletben tartására és az országban uralkodó emberi jogi helyzetre;
- b) az (EU) 2019/1896 rendelet 108. cikkével összhangban vonja be a Frontex konzultatív fórumát a jogállásról szóló megállapodással kapcsolatos fejleményekbe, és konzultáljon vele annak munkamódszereivel és megbízatásával összhangban, többek között egy Szenegálban tett helyszíni látogatás esetleges megszervezéséről; tegye lehetővé az olyan harmadik országok nem kormányzati szereplői számára, amelyekben a Frontex tevékenységet folytat vagy tevékenység folytatását tervezi, hogy kérelmezzék a konzultatív fórumba való felvételt;
- c) a meglévő eljárásokkal összhangban, az elszámoltathatóság biztosítása érdekében tegyen eleget a szenegáli személyzet által elkövetett közvetlen és közvetett emberi jogi jogsértések kezelésével kapcsolatos kötelezettségének;
- d) biztosítsa, hogy a Szenegál területén végzett műveleteket meghatározó bármely

operatív terv:

- i. az (EU) 2019/1896 rendelet 111. cikkével összhangban határozzon meg egy szilárd és hivatalos mechanizmust a Frontexhez vagy az illetékes szenegáli hatóságokhoz benyújtott, az országba kiküldött személyzet vagy a fogadó személyzet intézkedései vagy mulasztása miatti panaszok kezelésére; illesszen be egyértelmű rendelkezéseket a panaszok benyújtását követő nyomon követési és végrehajtási eszközökre vonatkozóan, és egyértelműen tájékoztasson erről a nyomon követésről;
 - ii. a szenegáli hatóságokkal együttműködve törekedjen a Frontex jelenlétére azokon a kritikus területeken, ahol valószínűleg migránsokat fognak el, és biztosítsa, hogy az alapjogi tisztviselő és az alapjogi megfigyelők – az alapjogi tisztviselő szokásos működési eljárásával összhangban – teljes körű hozzáféréssel rendelkezzenek a műveleti területhez annak érdekében, hogy független mechanizmus álljon rendelkezésre a Frontex Szenegálban végzett tevékenységeinek felügyeletére és értékelésére, ugyanakkor egyértelmű kötelezettségvállalásokat téve a Frontex tevékenységeinek átláthatósága és az azokkal kapcsolatos információmegosztás mellett;
 - iii. biztosítsa, hogy az alapjogi tisztviselő az (EU) 2019/1896 rendelettel összhangban állandó jelleggel alapjogi megfigyelőt telepítsen a szenegáli műveletek felügyeletére és az alapvető jogokkal kapcsolatos együttműködés nyomon követésére;
 - iv. tartalmazzon külön iránymutatásokat a kiszolgáltatott helyzetben lévő migránsok – különösen a gyermekek, a kísérő nélküli kiskorúak, a nők, az LMBTQI+ személyek és a származási országukban célzott erőszakkal vagy diszkriminatív büntetőeljárás alá vonással szembesülő közösségek tagjai – menedékjog iránti kérelmeinek feldolgozására vonatkozóan;
 - v. biztosítsa a szenegáli műveletek tervezése, végrehajtása és értékelése során a civil társadalmi szervezetekkel és az érdekelt felekkel való érdemi konzultációt, párbeszédet és azok részvételét; beleértve az információszolgáltatást és -terjesztést is;
 - vi. biztosítsa, hogy a személyes adatok gyűjtése és elemzése teljes mértékben megfeleljen az (EU) 2018/1725 rendeletnek⁸, és tiszteletben tartsa az alapvető jogokat;
- e) írjon alá egyetértési megállapodást Szenegállal a panaszkezelési mechanizmusok összehangolása érdekében;
- f) garantálja, hogy a nemzeti és emberi jogi intézmények, valamint a civil társadalmi szervezetek hozzáférjenek minden olyan információhoz, amelyet szükségesnek

⁸ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/1725 rendelete (2018. október 23.) a természetes személyeknek a személyes adatok uniós intézmények, szervek, hivatalok és ügynökségek általi kezelése tekintetében való védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 45/2001/EK rendelet és az 1247/2002/EK határozat hatályon kívül helyezéséről (HL L 295., 2018.11.21., 39. o.).

ítélnék ahhoz, hogy megvizsgálják a jogállásról szóló megállapodásnak a szenegáli migrációkezelésre gyakorolt hatását, valamint az emberi jogi kockázatokat és következményeket; az 1049/2001/EK rendelettel összhangban;

11. emlékeztet arra, hogy súlyos jellegű vagy valószínűsíthetően tartós emberi jogi jogsértések esetén megkérdőjelezhető a Frontex személyzetének jelenléte, és ezeknek az (EU) 2019/1896 rendelet 46. cikkének (4) bekezdésével és a jogállásról szóló megállapodás 18. cikkével összhangban a Frontex Szenegálba való telepítésének újraértékelését vagy felfüggesztését kell eredményezniük; felszólítja a Frontexet, hogy ítéljen el minden ilyen tevékenységet annak érdekében, hogy elkerülje az emberi jogi jogsértésekben való mindenfajta bűnrészességet, és működjön együtt az illetékes hatóságokkal az állítólagos emberi jogi visszaélések gyors és pártatlan kivizsgálásának biztosítása érdekében;
12. felszólítja az EU-t és a szenegáli hatóságokat, hogy tegyék lehetővé az inkluzív, konstruktív és átlátható párbeszédet; ezzel összefüggésben hangsúlyozza annak fontosságát, hogy az EU rendszeres párbeszédet folytasson a helyi emberi jogi szervezetekkel és más nem kormányzati szervezetekkel a Szenegálban tapasztalható emberi jogi helyzetről;
 -
 - ◦
13. utasítja elnökét, hogy továbbítsa ezt az ajánlást a Tanácsnak, a Bizottságnak, az Európai Határ- és Partvédelmi Ügynökségnek, annak alapjogi tisztviselőjének, Szenegál kormányának és az Európai Unió és az afrikai, karibi és csendes-óceáni országok csoportja közötti Szamoai Megállapodás aláíróinak.

INDOKOLÁS

Az (EU) 2019/1896 rendelet (a továbbiakban: a rendelet) hatálybalépése jelentősen kibővítette az Európai Határ- és Partvédelmi Ügynökség (Frontex) megbízását, beleértve a harmadik országokban való munkavégzés lehetőségeit is. A rendelet felhatalmazza az Ügynökséget arra, hogy a rendeletben meghatározott feladatainak ellátásához szükséges mértékben személyzetet küldjön műveleti tevékenységek végzésére olyan harmadik ország területére, amely nem rendelkezik közös határokkal valamely uniós tagállammal.

A harmadik ország területén történő végrehajtási feladatok ellátásához szükséges jogi keret létrehozásához egy úgynevezett jogállásról szóló megállapodás megkötésére van szükség. Ez egy, az EU és a harmadik ország között az EUMSZ 218. cikke alapján létrejött nemzetközi megállapodást jelent. Eljárási szempontból a Tanács megbízza az Európai Bizottságot, hogy az EU nevében tárgyalásokat folytasson egy ilyen megállapodásról, míg a Bizottság e cikk értelmében köteles az Európai Parlamentet az eljárás minden szakaszában teljeskörűen és haladéktalanul tájékoztatni. Az (EU) 2019/1896 rendelet 54. cikkének (5) bekezdésében foglaltaknak megfelelően az Európai Bizottság a COM(2021)829 közleményben meghatározott, úgynevezett „jogállásról szóló megállapodásminta” alapján fog tárgyalásokat folytatni. A tárgyalások lezárultával az Európai Parlamentet fel kell kérni, hogy szavazzon a tárgyalásokon kialakított megállapodásról, és a megállapodás hatályba lépése előtt adja hozzájárulását.

2022. július 4-én az (EU) 2022/1169 tanácsi határozat felhatalmazta a Bizottságot, hogy tárgyalásokat folytasson a Szenegáli Köztársasággal a Frontex által Szenegál területén végzett műveleti tevékenységekkel kapcsolatos, jogállásról szóló megállapodásról. Ezt a határozatot a tárgyalási irányelv kísérte, amelyben a Tanács kifejezte, hogy nem lát különösebb okot arra, hogy eltérjen a jogállásról szóló megállapodásmintától, ezért a Bizottságnak arra kell törekednie, hogy a tárgyalások során megőrizze annak lényegét. Ezzel egyidejűleg határozat született a Mauritániai Iszlám Köztársasággal folytatott tárgyalások megkezdéséről is.

A Tanács 2023. február 9-i következtetéseiben a jogállásról szóló új és felülvizsgált megállapodásokra vonatkozó – többek között Szenegállal és Mauritániával folytatott – tárgyalások gyors lezárását sürgetve hangsúlyozta, hogy politikai támogatást nyújt a Frontex tevékenységének kihelyezésére irányuló erőfeszítésekhez.

A Szenegállal potenciálisan létrejövő jogállásról szóló megállapodás a Frontexet fennállása során először bízná meg azzal, hogy végrehajtási megbízást teljesítsen egy olyan harmadik ország területén, amely nem határos valamelyik uniós tagállammal, és földrajzilag sem tartozik Európához. Ez a lépés alapvetően más következményekkel járna, mint a jelenlegi jogállásról szóló megállapodások keretében végrehajtott intézkedések.

A Frontex jogállásáról szóló megállapodások jelenlegi aláíró országainak közös törekvése, hogy rövid távon az EU részévé váljanak, ami azt jelenti, hogy folyamatban van jogi kereteiknek az uniós vívmányokkal való összehangolása – többek között az alapvető jogok tekintetében. Ráadásul mindegyikük tagja az Európa Tanácsnak, így az emberi jogok európai egyezménye is kötelezi őket. Szenegállal ellentétben ezeket az országokat olyan keretek kötik, amelyek bizonyos mértékig segítik az uniós alapjogi normák védelmét.

Tekintettel arra, hogy a Frontex jogállásáról szóló megállapodás egy Európán kívüli harmadik

országgal való megkötése jelentős következményekkel jár és precedenst teremt, az Európai Parlament úgy döntött, hogy a jogállásról szóló megállapodás tárgyalási folyamata során a – meglehetősen korlátozott – hozzájárulási eljáráson kívül szélesebb körű eljárást kezdeményez. Az Állampolgári Jogi, Bel- és Igazságügyi Bizottság – amely a Frontex ellenőrzéséért felel – úgy határozott, hogy már a tárgyalási szakaszban elkészíti ezt a saját kezdeményezésű jelentést azzal a céllal, hogy ajánlásokat fogalmazzon meg a Bizottság számára a tárgyalási folyamatra vonatkozóan. A jogállásról szóló megállapodás külső jellegére és emberi jogi vetületére tekintettel az emberi jogi bizottság (DROI) véleményt készített a jelentésről.

Ami az eljárást illeti, az előadó két árnyékelőadói ülést hívott össze, amelyekre a legfontosabb érdekelt feleket hívták meg, hogy ismertessék az üggyel kapcsolatos álláspontjukat. Az első találkozón a Frontex ügyvezető igazgatóját helyettesítő Frontex képviselői mellett az alapjogi tisztviselő egy képviselője vett részt. A szenegáli hatóságokat is meghívták, de azok nem vettek részt. A második találkozón az Európai Bizottság – mint tárgyaló fél –, valamint egy, az emberi jogok és a nemzetközi jog területén jártas kutató vett részt.

AZ ELŐADÓ ÁLLÁSPONTJA ÉS MEGÁLLAPÍTÁSAI

Az előadó általánosságban aggályosnak tartja a Frontex és Szenegál közötti, jogállásról szóló megállapodásra irányuló uniós törekvést, annak ellenére, hogy a Szenegáli Köztársaság nem mutatott érdeklődést egy ilyen jogállásról szóló megállapodás iránt. Az előadó általánosságban aggályosnak tartja az ilyen törekvést kísérő, feltételelességi és neokolonialista logikát egy olyan országban, ahol a migrációt pozitívan ítélik meg, és a fejlődés motorjának tekintik. Az előadó azt az elvet vallja, hogy nem helyénvaló erőltetni vagy kényszeríteni a megállapodást az olyan országokkal, amelyek arra nem tartanak igényt.

Az előadó konkrétan aggódik amiatt, hogy a Frontex Szenegállal tervezett, jogállásról szóló megállapodása akadályozni fogja a személyek szabad mozgását és a regionális integrációt a Nyugat-afrikai Államok Gazdasági Közössége (ECOWAS) régiójában. A személyek szabad mozgásáról és annak területi hatályáról szóló ECOWAS-jegyzőkönyvet 1979-ben, a schengeni térség létrehozása előtt hozták létre, és az előírja, hogy a személyek legfeljebb 90 napig szabadon mozoghatnak más ECOWAS-államok területén, feltéve, hogy úti okmánnyal rendelkeznek. A jogállásról szóló megállapodás Szenegál szomszédos országokkal való határainak igazgatását helyezheti a középpontba, különösen Szenegál szárazföldi határain (Mauritániával, Malival, Gambiával és Bissau-Guineával). Az ECOWAS Bírósága már vizsgált ügyeket a szabad mozgást gátló olyan akadályokkal kapcsolatban, amelyeket az EU nyomására elfogadott uniós vagy nemzeti jogszabályoknak való megfelelés okoz. A legutóbbi panaszt Niger állam nyújtotta be, az illegális migránskereskedelemtől szóló 2015-36. sz. törvény kapcsán. A legutóbbi nigeri válság példázza, hogy az ilyen megállapodások milyen negatív következményekkel járhatnak az országok gazdaságára nézve. Nigerben humanitárius válságnak vagyunk szemtanúi, amelyben megint csak a migránsok és a menekültek szenvednek a legtöbbet. Az ECOWAS történelmi eredmény, akárcsak Schengen, amelyet nem szabad veszélyeztetni az Európai Határ- és Partvédelmi Ügynökségnek az ECOWAS egyik tagállamába történő telepítésével.

A jogállásról szóló megállapodás a migrációs politikák további kiszervezésére irányuló általános uniós megközelítésbe illeszkedne. Ez a tendencia már látható az EU és Szenegál

közötti általános migrációs együttműködésben, valamint a szenegáli határőrizet uniós finanszírozásában. Az előadó nem támogatja a migrációval kapcsolatos kiszervezési intézkedéseket, hanem úgy véli, hogy az EU-nak és tagállamainak felelősséget kell vállalniuk a migrációért és a menedékkérőkért azáltal, hogy biztonságos és legális útvonalakat nyitnak meg a migránsok és a menedékkérők számára. Az előadó aggodalmát fejezi ki továbbá amiatt, hogy az uniós határok Frontex útján történő kitolása csupán veszélyesebb migrációs útvonalakra kényszeríti az embereket, és azon a véleményen van, hogy a növekvő számú ellenőrzés a mentési műveletek hiányával és a tengeri és szárazföldi mentési koordináció hiányával együttesen valószínűleg csak erősítené ezt a tendenciát.

Mindezek alapján a jelentéstervezet felvázolja, hogy az EU és Szenegál között még nem kezdődtek meg a tárgyalások egy jogállásról szóló megállapodás létrehozásáról, amely rendelkezne az Európai Határ- és Partvédelmi Ügynökség (Frontex) szenegáli telepítéséről, és megjegyzi, hogy a szenegáli kormány vonakodik aláírni egy ilyen jogállásról szóló megállapodást. Aggodalmát fejezi ki továbbá az alapvető jogok helyzetének romlása miatt Szenegálban, és úgy véli, hogy az EU és Szenegál közötti jogállásról szóló megállapodás esetleges megkötése, amely előírja, hogy a Frontex végrehajtási hatásköröket gyakorolhat Szenegálban, azzal a nagy kockázattal jár az Ügynökség számára, hogy bűnrészessé válik az alapvető jogok vagy a nemzetközi védelmi kötelezettségek közvetlen és közvetett megsértésében, amelyek súlyosak és valószínűleg továbbra is fennállnak. Kiemeli az ECOWAS régióra gyakorolt lehetséges negatív következményeket, különösen a távozáshoz való jogra és a menedékjogra gyakorolt hatást. Hangsúlyozza, hogy a jogállásról szóló megállapodás mintája jelentősen elmarad a fent említett súlyos aggályok kezelésétől, és az alapvető jogok megsértése esetén súlyos elszámoltathatósági hiányosságokhoz vezethet. Bírálja továbbá az alapvető jogokra vonatkozó hatásvizsgálat hiányát, amelyet a Bizottság még nem végzett el.

Ennek fényében az előadó nem támogatja a Szenegállal kötendő jogállásról szóló megállapodás megkötését, és azt ajánlja az Európai Bizottságnak, hogy ne kezdjen tárgyalásokat.

Továbbá az előadó jelentésében a Frontex harmadik országokban való fokozott jelenlétének fényében ajánlásokat fogalmaz meg a Bizottságnak, amelyekkel az előadó szerint haladéktalanul foglalkozni kell az Ügynökségnél. A Bizottság és az Ügynökség azonnali figyelmét igénylő ajánlásokban az előadó kiemeli a Bizottság által elvégzendő, azonban az eddigiek során el nem végzett alapjogi hatásvizsgálatokat, a jogállásról szóló megállapodás mintájának mentességi rendelkezéseit, továbbá kiemelten foglalkozik az EU és Szenegál közötti általánosabb migrációs együttműködéssel, az országban élő vagy ott átutazó migránsok és menekültek jogszerű migrációs lehetőségeivel, valamint annak biztosításával, hogy a harmadik országok határőrizeti hatóságainak nyújtott támogatásnak legyen feltétele az alapvető jogok tiszteletben tartása. Az Ügynökség esetében a hangsúly az alapjogi tisztviselő fontos szerepén, az ügynökség által harmadik ország területén végzett tevékenységekre vonatkozó hatékony panasztételi mechanizmusokon, az Ügynökség harmadik országokban végzett tevékenységének gondos felülvizsgálatán és az ezzel kapcsolatos dokumentumokhoz való hozzáféréseken van.

Ettől függetlenül az előadó ajánlásokat fogalmaz meg a Bizottságnak és az Ügynökségnek, amelyekkel az előadó szerint foglalkozni kell abban az esetben, ha a jogállásról szóló megállapodásra irányuló tárgyalások valaha is megkezdődnének.

Ezzel az előadó a fent említett hiányosságokat kívánja orvosolni, mielőtt az Európai Parlament beleegyezését kérné a jogállásról szóló megállapodáshoz. A Bizottsághoz intézett ajánlások a jogállásról szóló megállapodás mintájának jogi hiányosságaira összpontosítanak, és biztosítják, hogy a Frontex műveleteire csak olyan országokban kerüljön sor, ahol az alapvető jogok és a nemzetközi védelemhez való hozzáférés garantálható. Ez magában foglalja e jogok elszámoltathatóságának és nyomon követésének biztosítását a szenegáli hatóságok, valamint a Frontex személyzete által végrehajtott műveletek összefüggésében. Az előadó azt is javasolja, hogy az Európai Parlamentet a tárgyalások minden szakaszában teljeskörűen tájékoztassák. Az előadó azt ajánlja az Ügynökségnek, hogy gondoskodjon az esetleges jogállásról szóló megállapodás keretében Szenegálban végzett tevékenységeiről szóló következetes, rendszeres és átlátható beszámolásról, és a meglévő eljárásokkal összhangban teljesítse a Szenegálban szolgálatot teljesítő személyzete által elkövetett közvetlen és közvetett emberi jogi jogsértések kezelésével kapcsolatos felelősségét. Ezenkívül az előadó konkrét ajánlásokat fogalmaz meg a Szenegál területén végzett műveleteket meghatározó potenciális operatív tervre vonatkozóan. Az előadó javasolja továbbá, hogy az Ügynökség biztosítsa, hogy a nemzeti és emberi jogi intézmények, valamint a civil társadalmi szervezetek rendelkezzenek hozzáféréssel minden olyan információhoz, amelyet szükségesnek ítélnék ahhoz, hogy megvizsgálják a jogállásról szóló megállapodás Szenegálban kifejtett hatását, és hogy ellenőrizze a szenegáli biztonsági erők és a Frontex a migrációkezelés során tanúsított magatartását, valamint az emberi jogi kockázatokat és következményeket.

Az előadó továbbá azon a véleményen van, hogy az uniós és a szenegáli jogi keret közötti jelentős különbségek fényében az Európai Unió Bíróságának az EUMSZ 218. cikkének (11) bekezdésében foglaltaknak megfelelően hivatalosan értékelnie kell, hogy a megtárgyalt, jogállásról szóló megállapodás összeegyeztethető-e a Szerződésekkel, különösen az Ügynökségnek a Szenegál területén végrehajtott műveleteivel kapcsolatos elszámoltathatósága tekintetében.

Az előadó azt ajánlja, hogy a Frontex egyre intenzívebb harmadik országbeli műveletei, valamint az uniós migrációs politikák kiszervezésének általános tendenciája fényében az Európai Bizottság alaposan fontolja meg a Parlament ajánlásait.

Az előadó azt ajánlja, hogy a Frontex alaposan fontolja meg a Parlament ajánlásait, és szorosan működjön együtt az alapjogi tiszttel a jelentésben feltárt kérdések kezelése és annak biztosítása érdekében, hogy a szervezet eleget tegyen az alapvető jogokkal kapcsolatos kötelezettségeinek.

**MELLÉKLET: AZON SZERVEZETEK VAGY SZEMÉLYEK JEGYZÉKE,
AMELYEKTŐL, ILLETVE AKIKTŐL AZ ELŐADÓK ÉSZREVÉTELEKET KAPTAK**

Az eljárási szabályzat I. mellékletének 8. cikke értelmében az előadó kijelenti, hogy az alábbi szervezetektől vagy személyektől kapott észrevételeket a jelentés elkészítése során, egészen a jelentés bizottsági ülésen történő elfogadásáig:

Szervezet és/vagy személy
Ms Alexandra SÁ CARVALHO, Deputy Head of Unit, International Affairs (HOME.A.3)
Ms Corinna ULLRICH, Head of Unit, Schengen & External Borders (HOME.B.1)
Ms Lauren SEIBERT, Researcher & Advocate, Refugee and Migrant Rights Division; Human Rights Watch
Mr Goetz Brinkmann, Director of International and European Cooperation Division, Frontex
Ms Jagoda Walorek, Senior Fundamental Rights Monitor in charge of the cooperation with Third Countries, Frontex
Sophie Duval, CCFD-Terre Solidaire

A fenti felsorolás az előadó kizárólagos felelősségi körében készült.

20.9.2023

VÉLEMÉNY A KÜLÜGYI BIZOTTSÁG RÉSZÉRŐL

az Állampolgári Jogi, Bel- és Igazságügyi Bizottság részére

az Európai Határ- és Partvédelmi Ügynökség (Frontex) által Szenegálban végzett műveleti tevékenységekkel kapcsolatos, jogállásról szóló megállapodásra irányuló tárgyalásokról (2023/2086(INI))

A vélemény előadója: Jan-Christoph Oetjen

JAVASLATOK

A Külügyi Bizottság felkéri az Állampolgári Jogi, Bel- és Igazságügyi Bizottságot mint illetékes bizottságot, hogy állásfoglalásra irányuló indítványába foglalja bele az alábbi javaslatokat:

1. tudomásul veszi az EU és Szenegál közötti tárgyalásokat egy jogállásról szóló megállapodás létrehozásáról, amely rendelkezik az Európai Határ- és Partvédelmi Ügynökség (Frontex) Szenegálba történő telepítéséről; megjegyzi, hogy a szenegáli kormány vonakodik aláírni a jogállásról szóló megállapodást; megjegyzi, hogy jogállásról szóló megállapodás csak azzal a feltétellel hozható létre, hogy az (EU) 2019/1896 rendelet¹ 73. cikkének (2) bekezdésével összhangban szigorúan betartja, többek közt a műveletek során is, az emberi jogok és a személyes adatok védelmét, a visszaküldés tilalmának elvét, az önkényes őrizetbe vétel tilalmát, valamint a kínzás és az embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés tilalmát; kitarthat emellett, hogy Szenegálban egyértelmű emberi jogi záradékot és elszámoltathatósági garanciákat vezessenek be, és készüljön jelentés a Frontex által a szenegáli migrációval és menekültüggyel kapcsolatos valamennyi tevékenységével összefüggésben elkövetett emberi jogi jogsértésekről;
2. felszólít a Frontex valamennyi missziója keretében végzett Frontex-tevékenységekre vonatkozó megfelelő emberi jogi nyomkövetési mechanizmus beillesztésére a Frontex alapjogi megfigyelőinek harmadik országokba történő kiküldése, valamint a Frontex tevékenységeire vonatkozó átláthatóságra és információk megosztására vonatkozó egyértelmű kötelezettségvállalások révén;
3. felhívja a Bizottságot, hogy a Szenegállal folytatott tárgyalások lezárása előtt végezzen alapos és független értékelést a szenegáli emberi jogi helyzetről a migránsokkal és menekültekkel való bánásmód, valamint a jogállásról szóló megállapodás hatálya alá tartozó releváns területek tekintetében annak érdekében, hogy teljes mértékben

¹ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/1896 rendelete (2019. november 13.) az Európai Határ- és Partvédelemről, valamint az 1052/2013/EU és az (EU) 2016/1624 rendelet hatályon kívül helyezéséről (HL L 295., 2019.11.14., 1. o.).

figyelembe vehesse a lehetséges együttműködés hatását és tárgyalhasson a szükséges biztosítékokról;

4. hangsúlyozza, hogy a Frontex operatív tevékenységei egy jogállásról szóló megállapodás keretében történő elindításának teljes mértékben tiszteletben kell tartania, elő kell mozdítania és meg kell erősítenie az emberi jogokat és az uniós értékeket, többek között a személyes adatok védelme, a visszaküldés tilalmának elve, az önkényes fogva tartás tilalma, valamint a kínzás és az embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés tilalma tekintetében; úgy véli, hogy minden jogállásról szóló megállapodásnak, amely a Frontex harmadik országokban végzett műveleteiről rendelkezik, integrálnia kell ezt a szempontot;
5. szükségesnek tartja, hogy a Frontex azon alkalmazottait, akik Szenegálban végzett tevékenységeik tekintetében mentelmi jogot élveznek, továbbra is az uniós vagy a tagállami jog alapján számoltassák el; felszólítja az ügyvezető igazgatót, hogy fogadjon el iránymutatásokat a kiküldött személyzet mentelmi jogának kötelező felfüggesztéséről, meghatározva, hogy a harmadik ország hatóságai által benyújtott kérelmeket hogyan kell kezelni, valamint jelentős szerepet biztosítva az alapjogi tisztviselő számára; úgy véli, hogy a Frontex alkalmazottainak nemcsak el kellene kerülniük a szenegáli biztonsági erők által elkövetett emberi jogi jogsértésekben való bűnrészséget, hanem aktívan el kellene ítélniük ezeket a cselekményeket; egyértelmű, gyors és hatékony mechanizmus bevezetésére szólít fel a Frontex személyzete saját országukban való elszámoltathatóságának biztosítása érdekében;
6. kéri, hogy nyújtsanak egyértelmű, a szakértőkkel és a civil társadalmi szervezetekkel konzultálva kidolgozott iránymutatásokat és képzést a Frontex Szenegálba kiküldött személyzetének és a szenegáli határőröknek a regionális és szenegáli emberi jogi helyzetről és működésük jogi keretéről, amely magában foglalja a nemzetközi emberi jogi és humanitárius jogot és normákat;
7. felhívja az EU-t, hogy segítse a szenegáli hatóságokat a menedékjog iránti kérelmek feldolgozásával és a menedékkérők panaszainak kezelésével megbízott szenegáli köztisztviselők képzésére és oktatására irányuló kapacitásuk megerősítésében;
8. felszólít a Frontex bármely lehetséges jogállásról szóló megállapodás keretében folytatott szenegáli tevékenységeiről szóló következetes, rendszeres és átlátható jelentéstételre, különös tekintettel az emberi jogok tiszteletben tartására és az emberi jogi kontextusra;
9. úgy véli, hogy a nemzeti és emberi jogi intézményeknek hozzáféréssel kell rendelkezniük minden olyan információhoz, amelyet szükségesnek ítélnék ahhoz, hogy megvizsgálják e jogállásról szóló megállapodás Szenegálban történő migrációkezelésre gyakorolt hatását, és hogy ellenőrizzék a szenegáli biztonsági erőknek a migrációkezelés során tanúsított magatartását, valamint az emberi jogi kockázatokat és következményeket;
10. tudomásul veszi a szenegáli hatóságok arra irányuló erőfeszítéseit, hogy befogadják és kezeljék a migránsokat és menekülteket a régióban; kiemeli és elítéli a migránsok és menekültek ismételt visszatoloncolását Szenegál Mauritániával, illetve Malival közös határáról; nyomatékosítja, hogy a Frontex semmilyen tekintetben nem vehet részt a

visszatoloncolásokban; szorgalmazza, hogy az EU továbbra is támogassa Szenegált abban, hogy megfelelő védelmet nyújtson az átutazó migránsok és menekültek számára, és segítse a kapacitásépítést és a menekültügyi eljárás megerősítését; felszólít egy olyan mechanizmus létrehozására, amely a jogállásról szóló megállapodás megkötése esetén hatékony jogorvoslatot biztosít a Frontex intézkedései által érintett személyek számára;

11. felszólít egy független és a nyilvánosság számára könnyen hozzáférhető, megbízható és hatékony panasztételi mechanizmus létrehozására, valamint a Frontex tevékenységeire vonatkozó, rendkívüli események bejelentésére szolgáló mechanizmus létrehozására; úgy véli, hogy ennek a rendkívüli események bejelentésére szolgáló mechanizmusnak garantálnia kell az anonimitást és a titoktartást a Frontex nemzetközi humanitárius jogot vagy emberi jogokat sértő tevékenységeit bejelentő egyének számára;
12. felszólítja az EU-t és a szenegáli hatóságokat, hogy tegyék lehetővé az inkluzív, konstruktív és átlátható párbeszédet a jogállásról szóló megállapodás előkészítése során; ezzel összefüggésben hangsúlyozza annak fontosságát, hogy az EU rendszeres párbeszédet folytasson a helyi emberi jogi szervezetekkel és más nem kormányzati szervezetekkel az országban tapasztalható emberi jogi helyzetről;
13. úgy véli, hogy a Frontex személyzetének Szenegálba történő kiküldésére és a helyi és regionális biztonsági erőkkel folytatott operatív tevékenységek végzésére csak akkor kerülhet sor, ha a migránsok és menedékkérők számára kérelmük benyújtása vagy visszatérésük teljes folyamata során biztosítani lehet az emberi jogok megfelelő védelmét;
14. úgy véli, hogy az emberi jogoknak a Nemzetközi Büntetőbíróság normái szerinti tartós és súlyos megsértése esetén az EU-nak és a Frontexnek fel kell függesztenie a jogállásról szóló megállapodás keretében a szenegáli hatóságokkal együttműködésben végzett migrációs és menekültügyi tevékenységeiket;
15. hangsúlyozza, hogy az EU és tagállamai által nyújtott fejlesztési támogatást teljes átláthatósággal és parlamenti ellenőrzés mellett kell nyújtani;
16. felhívja a Bizottságot, hogy támogassa a migránsok jogait védő és előmozdító helyi civil társadalmi szervezeteket, valamint azokat, amelyek nyomon követik a szenegáli hatóságok és a Frontex közötti együttműködést;
17. felszólítja a Bizottságot annak biztosítására, hogy ezen jogállásról szóló megállapodás Szenegállal való megkötése és a Frontex szenegáli tevékenységei ne akadályozzák a személyek szabad mozgáshoz való jogát, amelyet a Nyugat-afrikai Államok Gazdasági Közösségéről szóló szerződés biztosít, amely az áruk, a tőke és a személyek szabad mozgását biztosító övezet hosszú távú létrehozását írja elő;
18. felszólítja az EU-t és tagállamait, hogy biztosítsanak biztonságos és legális útvonalakat a Szenegálban élő vagy az országon átutazó és az EU-ban jobb életet remélő migránsok és menekültek számára.

**INFORMÁCIÓ A VÉLEMÉNYNYILVÁNÍTÁSRA FELKÉRT
BIZOTTSÁG ÁLTALI ELFOGADÁSRÓL**

Az elfogadás dátuma	20.9.2023
A zárószavazás eredménye	+: 29 -: 5 0: 23
A zárószavazáson jelen lévő tagok	Alviina Alametsä, Alexander Alexandrov Yordanov, Traian Băsescu, Anna Bonfrisco, Reinhard Bütikofer, Włodzimierz Cimoszewicz, Katalin Cseh, Michael Gahler, Giorgos Georgiou, Sunčana Glavak, Raphaël Glucksmann, Klemen Grošelj, Bernard Guetta, Dietmar Köster, Andrius Kubilius, David Lega, Miriam Lexmann, Nathalie Loiseau, Leopoldo López Gil, Antonio López-Istúriz White, Thierry Mariani, Marisa Matias, David McAllister, Vangelis Meimarakis, Sven Mikser, Alessandra Moretti, Javier Nart, Matjaž Nemec, Demetris Papadakis, Kostas Papadakis, Tonino Picula, Manu Pineda, Thijs Reuten, Nacho Sánchez Amor, Isabel Santos, Mounir Satouri, Andreas Schieder, Jordi Solé, Hermann Tertsch, Hilde Vautmans, Anders Vistisen, Thomas Waitz, Isabel Wiseler-Lima, Željana Zovko
A zárószavazáson jelen lévő póttagok	Vladimír Bilčík, Angel Dzhambazki, Andrey Kovatchev, Georgios Kyrtzos, Carina Ohlsson, Juozas Olekas, Nikos Papandreou, Mick Wallace, Javier Zarzalejos
A zárószavazáson jelen lévő póttagok (209. cikk, (7) bekezdés)	Gheorghe Falcă, Dace Melbārde, Jan-Christoph Oetjen, Juan Ignacio Zoido Álvarez

**A VÉLEMÉNYNYILVÁNÍTÁSRA FELKÉRT BIZOTTSÁG
NÉV SZERINTI ZÁRÓSZAVAZÁSA**

29	+
PPE	Željana Zovko
Renew	Katalin Cseh, Klemen Grošelj, Bernard Guetta, Georgios Kyrtos, Nathalie Loiseau, Javier Nart, Jan-Christoph Oetjen, Hilde Vautmans
S&D	Włodzimierz Cimoszewicz, Raphaël Glucksmann, Dietmar Köster, Sven Mikser, Alessandra Moretti, Matjaž Nemeč, Carina Ohlsson, Juozas Olekas, Demetris Papadakis, Nikos Papandreou, Tonino Picula, Thijs Reuten, Nacho Sánchez Amor, Isabel Santos, Andreas Schieder
Verts/ALE	Alviina Alametsä, Reinhard Bütikofer, Mounir Satouri, Jordi Solé, Thomas Waitz

5	-
ID	Anna Bonfrisco, Thierry Mariani, Anders Vistisen
NI	Kostas Papadakis
The Left	Giorgos Georgiou

23	0
ECR	Angel Dzhambazki, Hermann Tertsch
PPE	Alexander Alexandrov Yordanov, Traian Băsescu, Vladimír Bilčík, Gheorghe Falcă, Michael Gahler, Sunčana Glavak, Andrey Kovatchev, Andrius Kubilius, David Lega, Miriam Lexmann, Leopoldo López Gil, Antonio López-Istúriz White, David McAllister, Vangelis Meimarakis, Dace Melbārde, Isabel Wiseler-Lima, Javier Zarzalejos, Juan Ignacio Zoido Álvarez
The Left	Marisa Matias, Manu Pineda, Mick Wallace

Jelmagyarázat:

+ : mellette

- : ellene

0 : tartózkodás

INFORMÁCIÓ AZ ILLETÉKES BIZOTTSÁG ÁLTALI ELFOGADÁSRÓL

Az elfogadás dátuma	31.1.2024
A zárószavazás eredménye	+: 35 -: 31 0: 0
A zárószavazáson jelen lévő tagok	Katarina Barley, Pietro Bartolo, Theresa Bielowski, Vladimír Bilčík, Karolin Braunsberger-Reinhold, Patrick Breyer, Saskia Bricmont, Annika Bruna, Jorge Buxadé Villalba, Damien Carême, Patricia Chagnon, Clare Daly, Lena Düpont, Lucia Ďuriš Nicholsonová, Cornelia Ernst, Nicolaus Fest, Sylvie Guillaume, Andrzej Halicki, Sophia in 't Veld, Marina Kaljurand, Assita Kanko, Moritz Körner, Jeroen Lenaers, Juan Fernando López Aguilar, Nuno Melo, Nadine Morano, Javier Moreno Sánchez, Maite Pagazaurtundúa, Paulo Rangel, Karlo Ressler, Diana Riba i Giner, Birgit Sippel, Martin Sonneborn, Tineke Strik, Ramona Strugariu, Annalisa Tardino, Tomas Tobé, Elena Yoncheva
A zárószavazáson jelen lévő póttagok	Delara Burkhardt, Susanna Ceccardi, Gwendoline Delbos-Corfield, Daniel Freund, José Gusmão, Beata Kempa, Jaak Madison, Philippe Olivier, Anne-Sophie Pelletier, Paul Tang, Róza Thun und Hohenstein, Loránt Vincze, Juan Ignacio Zoido Álvarez
A zárószavazáson jelen lévő póttagok (209. cikk, (7) bekezdés)	Isabel Benjumea Benjumea, Ana Collado Jiménez, Margarita de la Piza Carrión, Emmanouil Fragkos, José Manuel García-Margallo y Marfil, Vlad Gheorghe, Svenja Hahn, Petra Kammerevert, Miapetra Kumpula-Natri, Georgios Kyrtos, Antonio López-Istúriz White, Francisco José Millán Mon, Alin Mituța, Dolors Montserrat, Hermann Tertsch

AZ ILLETÉKES BIZOTTSÁG NÉV SZERINTI ZÁRÓSZAVAZÁSA

35	+
NI	Martin Sonneborn
Renew	Lucia Ďuriš Nicholsonová, Vlad Gheorghe, Svenja Hahn, Sophia in 't Veld, Moritz Körner, Georgios Kyrtzos, Alin Mituța, Maite Pagazaurtundúa, Ramona Strugariu, Róza Thun und Hohenstein
S&D	Katarina Barley, Pietro Bartolo, Theresa Bielowski, Delara Burkhardt, Sylvie Guillaume, Marina Kaljurand, Petra Kammerevert, Miapetra Kumpula-Natri, Juan Fernando López Aguilar, Javier Moreno Sánchez, Birgit Sippel, Paul Tang, Elena Yoncheva
The Left	Clare Daly, Cornelia Ernst, José Gusmão, Anne-Sophie Pelletier
Verts/ALE	Patrick Breyer, Saskia Briemont, Damien Carême, Gwendoline Delbos-Corfield, Daniel Freund, Diana Riba i Giner, Tineke Strik

31	-
ECR	Jorge Buxadé Villalba, Emmanouil Fragkos, Assita Kanko, Beata Kempa, Margarita de la Pisa Carrión, Hermann Tertsch
ID	Annika Bruna, Susanna Ceccardi, Patricia Chagnon, Nicolaus Fest, Jaak Madison, Philippe Olivier, Annalisa Tardino
PPE	Isabel Benjumea Benjumea, Vladimír Bilčík, Karolin Braunsberger-Reinhold, Ana Collado Jiménez, Lena Düpont, José Manuel García-Margallo y Marfil, Andrzej Halicki, Jeroen Lenaers, Antonio López-Istúriz White, Nuno Melo, Francisco José Millán Mon, Dolors Montserrat, Nadine Morano, Paulo Rangel, Karlo Ressler, Tomas Tobé, Loránt Vincze, Juan Ignacio Zoido Álvarez

0	0

Jelmagyarázat:

+ : mellette

- : ellene

0 : tartózkodás